

BUDAPEST-NAGYBÁNYA-BUKAREST

BUDAPESTA-BAIA MARE-BUCUREȘTI

VINERI 05 OCTOMBRIE 2012 - VINERI 19 OCTOMBRIE 2012
2012. OKTÓBER 5, CSÜTÖRTÖK - 2012. OKTÓBER 19., PÉNTEK

Gáll Ferenc - François Gall (12.03.1912 Cluj - 09.12.1987 Paris)

François Gall (Ferenc Gall) născut la Cluj (Kolozsvár), Transilvania, în data de 22 Martie 1912, s-a stins din viață pe data de 09 decembrie 1987 în Paris, Franța, și este unul dintre cei mai mari artiști care a făcut parte din școala din Baia Mare.

Ne permitem să aducem aminte că pe 22 Martie 2012 s-au împlinit 100 de ani de la data nașterii artistului iar cu ocazia expoziției Budapesta - Baia Mare - București ne dorim să omagiem centenarul nașterii sale.

De la Colonia din Baia Mare (Nagybánya) până la școala din Paris, din care a făcut parte trecând prin Budapesta și Roma, viața artistului nu a fost ușoară, în principiu începuturile carierei au întâmpinat multe piedici, dar odată ajuns la Paris: cheiurile Senei, hipodromul, balerinele, cafenelele de la Montparnasse nu mai au secret pentru artist.

Gall devine unic, unul dintre cei mai buni artiști care a descoperit sufletul Parisului. El o să rămână pentru eternitate una dintre figurile marcante ale Coloniei din Baia Mare și a Școlii din Paris. Avem speranța că toți colecționarii din România și Ungaria și nu numai, să realizeze că nicio colecție de artă nu poate fi construită în totalitate fără participarea marelui artist François Gall.

A Bukaresti Magyar Intézet két évtizede van jelen a román fővárosban. Bukarest – a korábban „Kelet Párizsa”-ként emlegetett főváros – a magyar kultúrdiplomácia számára kiemelten fontos terület. Egy ember életében két évtized rövidnek nevezhető, az első húsz év az eszmélés kora, Intézetünk kinőtte a gyerekcipőt, a több ezer megvalósított program, a kiállítások, koncertek, előadások, filmvetítések tömkelege jelzi, hogy megtaláltuk helyünket Bukarestben, Romániában. A kulturális terület fontos része a két ország együttműködésének, az elmúlt húsz esztendő ezt bizonyította, hiszen a bukaresti közönség minden alkalommal európai nyitottsággal fogadta a magyar kultúrát. A nagybányai művésztelep bukaresti bemutatása, a festészeti kiállítás a Colors Art Galériában, valamint a rajz és grafikai kiállítás a Magyar Intézetben méltó ünnepe ennek a 20 évnek.

Az elmúlt húsz esztendő továbbvitele mellett új korszak is kezdődik az Intézet életében, egy igazgató személye mindig meghatározza egy intézmény célját és strukturáját. A víziók, melyeknek megvalósítására a kollégákkal együtt vállalkozunk, igencsak ambiciózusak, bízunk benne, hogy befogadó közönségre találunk ezután is, illetve hogy sikerül a magyar művészeti-kulturális-tudományos világ legszínvonalasabb képviselőit a megfelelő romániai fórumokon bemutatni, olyan kapcsolati pontokat kialakítani, amelyek a két ország, a két nép együttműködését hivatott tovább erősíteni. Reményeink szerint nemcsak Bukarestre koncentrálva, de a legkülönbözőbb romániai településeken jelen tudunk lenni, s mindenhol megmutathatjuk a magyar kultúra sokszínűségét a filmművésztől a zenén és színházi műhelyeken át a képzőművészetig, illetve a tudományosság világgraszoló sikerei is helyet kapnak repertoárunkban. Kemény, munkás négy év előtt állunk, melynek célja megérteni a helyi kultúrát és megértetni a magyar kultúrát. Mindehhez – a kollegákkal együtt – kérném a közönség befogadó támogatását, illetve a már meglévő együttműködések továbbvitelét, új partnerségek építését.

Bukarest, 2012. szeptember 17.

Kósa András László

Institutul Maghiar din București este prezent în capitala României de două decenii. Bucureștiul, capitala denumită odinioară „Micul Paris”, este pentru diplomația culturală maghiară un teritoriu extrem de important. Două decenii din viața unui om pot fi considerate ca fiind o perioadă scurtă, primii douăzeci de ani constituie perioada de conștientizare, iar Institutul nostru a trecut de perioada copilăriei, cu sutele de programe organizate, numeroasele expoziții, concerte, spectacole și proiecții de filme demonstrează că ne-am găsit locul în București, în România. Domeniul cultural este o latură importantă a colaborării dintre cele două țări, fapt bine dovedit de cei douăzeci de ani, publicul bucureștean manifestând de fiecare dată o deschidere europeană față de cultura maghiară. Prezentarea în București a școlii băimărene de artă plastică – expoziție de pictură la Colors Art Gallery și expoziție de desen și grafică la Institutul Maghiar – este un eveniment demn de celebrarea acestor două decenii.

Păstrăm continuitatea după douăzeci de ani, începând însă o nouă etapă în viața Institutului, căci persoana unui nou director, redefiniște obiectivele și structura unei instituții. Împreună cu colegii mei ne asumăm responsabilitatea realizării unor programe ambițioase și sperăm că publicul va fi în continuare la fel de receptiv și vom reuși să aducem pe scenele din România pe cei mai valoroși reprezentanți ai vieții artistice-culturale-științifice maghiare, în speranța că vom reuși să stabilim punți de legătură care să consolideze colaborarea dintre cele două țări și popoare. Sperăm să putem fi prezenți în cele mai diferite puncte ale României, fără a ne concentra numai asupra capitalei, și să putem arăta peste tot varietatea culturii maghiare de la arta cinematografică, muzică și ateliere teatrale până la artele plastice, acordând un loc special în panoplia manifestărilor noastre realizărilor științifice recunoscute pe plan mondial. Ne aflăm în fața a patru ani de muncă susținută, în care vom încerca să înțelegem cultura autohtonă și să facem în așa fel încât misterele culturii maghiare să fie dezvăluite publicului larg. În vederea realizării acestor scopuri vom avea nevoie de sprijinul și receptivitatea publicului, precum și de continuarea colaborărilor existente, respectiv de crearea de noi parteneriate.

17 septembrie 2012, București

KÓSA András László

Școala de pictură de la Baia Mare

Am sentimentul ciudat că Școala de la Baia Mare, un fenomen artistic important pentru români, maghiari și, de ce nu, pentru Europa Centrală și de Est, nu a fost niciodată relevat la întreaga sa valoare din cauza unor meschine frământări de natură extraestetică. Nu este intenția mea ca, acum și aici, (hic et nunc) să refac parcursul receptării acestei mișcări încă văduvită, mai ales la noi, de locul pe care ar trebui să îl aibă. Asemenea situații, cel puțin în istoria artelor vizuale din România, nu sunt singulare și primele exemple la care mă gândesc sunt Avangarda sau Balcicul, marginalizate decenii de-a rândul tot din cauza unor considerente străine artei.

Dacă ar fi să gândim în tipare, așa cum o facem adesea, o manifestare cu pictori stabiliți sau flotanți în Baia Mare în prima jumătate a secolului XX ar fi o poveste cu un filon epic realist, compusă într-o paletă cromatică vie, încărcată de contraste. Privite de aproape, lucrurile nu stau chiar așa. Avem surpriza de a descoperi, aici în „Regat”, artiști pe care i-am văzut rar sau deloc, artiști care au pictat și la Balcic creații de o mare valoare și care ar putea să onoreze simeza oricărui muzeu de la noi. Nu s-a întâmplat deocamdată așa. Din cauza realităților social-politice ale agitatului secol XX care, în mod stupid, a reușit să obtureze, cu câteva excepții, apetitul istoricilor de artă români asupra acestui fenomen. Amintesc în acest sens pe: Raul Șorban, Negoită Lăptoiu, Gheorghe Vida, Tiberiu Alexa și poate alți câțiva. Au făcut-o însă cu mai mult sânge cercetătorii maghiari, poate și datorită faptului că mulți dintre artiștii care au trecut sau au rămas la Baia Mare erau de aceeași origine și era bine să fie recuperați pentru arta națională. În acest sens bibliografia maghiară cuprinde mai multe titluri de radiografieri a fenomenului cât și monografiile ale celor mai importanți artiști.

Există unele păreri divergente asupra periodizării fenomenului, a faptului că el s-a oprit în preajma celui de-al doilea Război Mondial sau că avem și astăzi o continuitate firească a coloniei Școlii băimărene. Indiferent însă de poziții, toți împărtășesc opinia că este vorba de o mișcare importantă, care a marcat destinul peisajului artistic din această parte a Europei, al multor pictori de anvergură internațională și că studierea sa, atât în ansamblu cât și la „firul ierbii” (după cum se exprima Paul Cernat cu privire la Avangardă), este încă departe de a se fi încheiat.

Indiferent de epoca în care s-au manifestat, de pregătire sau stilul de viață, artiștii care au lucrat la Baia Mare s-au îndrăgostit de peisaj așa cum o făcuseră și colegii lor barbizoniști, pentru care pădurea de la Fontainebleau exercita o asemenea atracție încât, conform afirmațiilor lui Alfred Sensier, unul dintre cei mai atenți biografi ai epocii, „... i-a intoxicat cu frumusețea și mirosurile ei. Deveniseră cu adevărat posedați.” Tot așa și Baia Mare cu împrejurimile ei, este mai mult decât un loc; ea a fost și este *motivul* în întruchiparea sa supremă. Precum alte peisaje celebre din istoria picturii, el transcede

geografia și asemenea Carnacului, Giverny-ului, Argenteuil, sau a „locurilor” magice din Ungaria, Szolnok și Godollo, peisajul băimărean devine, încă din primii ani ai secolului trecut, istorie în facere.

Deși valorizarea peisajului în cultura europeană a început cu câteva secole înainte, la Baia Mare, Simon Hollosy este primul care realizează primele „vedute” sentimentale religioase la sfârșitul secolului al XIX-lea. Spațiul, găsit de Hollosy va genera în timp un raport de seducție tot mai accentuat pentru artiștii care ajungeau aici iar potențialul de atracție al acestuia a generat în timp un adevărat flux al tinerilor pictori interesați de „degustarea” sa, aproape senzuală.

Recurgând în general, la conceptele deja stabilite de postimpresioniști, fovisti, nabiști, expresioniști și chiar avangardiști, uneori sensibilizați de relația lor cu peisajul, pictorii băimăreni reușesc ficțiuni vizuale de o mare substanță emoțională care oferă, în general, o lectură neofilită. Starea de prospețime, mixată cu aceea a unui lirism melancolic, generează sentimentul unei curiozități creatoare sănătoase.

Atât pentru Hollosy cât și pentru ceilalți mentori ai Școlii care i-au urmat, era clară ideea, diluată apoi de cercetători din motivele deja amintite, că existența unei mișcări artistice sau, cu alte cuvinte, *subzistența* ei depindea de integrarea în conceptele importante din Europa, încercând în interiorul acestor tipare globale să-și impună propriile „formate” vizuale. Branșarea la aceste tipologii nu era deloc ușoară în epocă când, un conservatorism mult mai accentuat la nivel social, îi forța pe artiști să depășească tot felul de bariere de ordin axiologic, etic, artistic, etc. și care totuși, în final, s-a dovedit a fi posibil. Un mod activ de a propune și păstra conexiunile cu *mainstreamul* epocii a fost realizat prin contactele permanente pe care pictorii coloniei le aveau cu Germania și ulterior cu Franța, în deplasările lor anuale care deveniseră aproape ritualice. Experimentele artistice erau apoi împărtășite în fiecare vară la Baia Mare, iar rezultatul palpabil al acestor peripluri individuale a fost că într-un timp relativ scurt, Baia Mare a devenit dintr-o „terra incognita” un adevărat tărâm al făgăduinței.

Miza acestui proiect pe termen lung este însă una cu mult mai importantă decât aceea a racordajului la o școală sau alta. Fiecare generație de artiști de aici, prin câțiva dintre reprezentanții ei, a reușit să ofere soluții proprii care să răspundă la problematica globală. Ei se află în postura de a provoca, de a incita și alți artiști ai unei zone întinse din Europa, să se hrănească estetic din operele lor.

Cred că actuala manifestare, cea mai importantă după 1999, când Galeria Națională din Budapesta a deschis la Muzeul Național de Artă al României expoziția *Lumini și culori. Colonia artistică de la Baia Mare*, constituie un moment favorabil cunoașterii, recunoașterii și asumării unui parcurs artistic în toată complexitatea lui.

Cătălin Davidescu

Budapest-Nagybánya-Bukarest

A nagybányai művésztelep helye megkérdőjelezhetetlen a modern magyar művészet történetében. Nem állunk messze az igazságtól, ha azt mondjuk: mind a mai napig az egyik legismertebb és legnépszerűbb festészeti iskolának, csoportnak tekinthető. A legjelentősebb magyar műgyűjtemények között alig találunk olyat, amelynek 20. századi magyar anyagát ne nagybányai művészek munkái alapozták volna meg. A galériák és aukciós házak kínálatának jelentős részét szintén e művészkörből érkező alkotások határozzák meg. Szokás nevezni Nagybányát a modern magyar festészet bölcsőjének is. Az 1896-os alapítás után itt születik meg egy olyan sajátos magyar impresszionista festészet, amely a legkorszerűbb francia, fauve-os tendenciákkal ötvöződik 1906 körül, de itt gyökerezik a későbbi Nyolcak csoport munkássága is.

116 éve annak, hogy a München-Budapest-Szatmárnémeti-Nagybánya vasútvonalon Hollósy Simon vezetésével egy nemzetközi társaság utazott végcél Réti István szülővárosa, Nagybánya felé. A magyar művészek nagy számban képviseltették magukat, a későbbi vezetők között itt volt például Ferenczy Károly, (Iványi) Grünwald Béla, Réti István és Thorma János is. Mellettük, a nagyon színes nemzetközi társaságban többek között németek, oroszok, lengyelek, svájciak, amerikaiak ültek, de a vonaton volt még egy indiai festő Calcuttaból és a román festészet később meghatározó egyénisége, Artur Verona is Brailából. Ez időben már több éve működött Hollósy Simon müncheni magánakadémiája, amely igen jó hírnévnek örvendett, köszönhetően az örmény származású magyar mester modern oktatási módszereinek. Hollósy nem erőltette tanítványaira saját stílusát, a természetben festés híve volt, a rajzot mindig modell után készítette, elsősorban a természetességre és a lényeg megragadására oktatta tanítványait.

A később elindított festészeti szabadiskolában is erre törekedett, első helyszínként Stohl Béla híres, nagybányai szénatartójából átalakított műtermében. A Nagybányára érkezőket lenyűgözte a város és a táj szépsége, az alföld és a hegyek találkozásánál elhelyezkedő város, a Lápos völgye, a tiszta levegő, a mélykék ég, de főleg a várost északról szegélyező hegyvidék látványa. Ki a szabadba! - adta ki a jelszót Hollósy, amit tanítványai örömmel követtek. Ezekben a hetekben, hónapokban, a 19. századfordulója előtt pár évvel jött létre Közép-Európában az első olyan művésztelep, ahol a festők a plein-airben, azaz a műtermeken kívül, a szabadban dolgozhattak. Hollósy az állami támogatás fejében minden évben bemutatta az immár intézménnyé vált iskola, majd később a hivatalos művésztelep nyári „termését” Budapesten is, s e bemutatók forradalmat indítottak el a magyar festészetben. A korábbi akadémiai elvek ellen lázadó fiatalok új szellemben kívántak alkotni, s ez természetesen feszültséget váltott ki nem csak a művészek, de a festők, az állami támogatásokról döntő hivatalos szervek és a kiállítási intézmények között is. Személyes ellentétek miatt Hollósy Simon 1901-ben elhagyta Nagybányát, iskoláját a Tisza túlszéljén fekvő Técsőre helyezte, ettől kezdve a fent említett négy mester vezetésével - mintegy jogutódként - Nagybányai Szabadiskola néven folyt tovább a munka.

Volt tanítványai nem tagadták meg mesterük elveit és ők is évekig a plein-air stílus fontosságát hangsúlyozták. A napfényen, a fény-árnyék hangsúlyozásán, a látvány, az impresszió visszaadásán volt kezdetben a hangsúly. A nagybányaiak irányzata - miután megvívta harcukat a fővárosban -, a kezdeti értetlenség után részben elfogadottá, majd követendő példa lett. Nagybányán a művésztelep és a szabadiskola közben megerősödött, államilag is támogatott, és nagyon sokak által látogatott műhelyé vált. Alig telt el azonban néhány év, amikor bekövetkezett a második szakadás a közösségen belül. 1906-ban Czóbel Béla vezetésével addig főleg Párizsban dolgozó művészek érkeztek a kolóniára, magukkal hozva, illetve itthoni tartózkodásuk alatt továbbfejlesztve egy új stílusirányzatot, amelyet a korabeli honi kritika neós néven illetett. A sokszor „vad” színeket dekoratív, határozott körvonalak közé foglaló, síkszerűsége törekedő művészek leginkább a francia Fauves-ok stílusához álltak legközelebb. Jelen kiállításunkon az 1908-ban létrehozott Matisse Akadémia alapító tagjai között két festő, Perlrott Csaba Vilmos és Stanislas Stücgold is szerepelt. De az új stílus híve volt Czóbel Béla mellett Boromisza Tibor, barátja Kádár Géza és Kornai József is, Ziffer Sándorral egyetemben, aki majd a két világháború között a nagybányai modern festészet vezető alakja és iskola teremtő mestere lesz. A hagyományos plein-air, naturalista, impresszionista szemlélet hívei maradtak a későbbiekben is például Börsök Samu, Balla Béla, Mikola András, Csikos Antónia, Nyilasy Sándor, T. Rátz Péter. A két tábor folyamatos feszültségben állt egymással, ennek részben több nagybányai festő Kecskemétre távozása vetett véget. A két világháború közötti korszak meglehetősen sokszínűséget mutat, amikor is a klasszikus nagybányai plein air hagyomány mellett újabb irányzatok tűnnek fel. Ebben az időben Nagybányán is megjelenik a kubizmus magyar változata, a kezdeményező Galimberty Sándor és Dénes Valéria után Dömötör Gizella és Szobotka Imre művészetében.

Hollósy Simon távozása után a külföldi tanítványok száma meglehetősen lecsökkent. Jó ideig román festő, vagy festőnövendékek nevét alig említik a névsorok, de aztán 1916-ban az erdélyi festészet egyik meghatározó egyénisége Aurel Ciupe, 1918-ban pedig Gheorghe Florian és Eugen Pascu (Pászky Jenő) neve is feltűnik a Nagybányán alkotók között. Az impérium váltás után 1919-ben már a magyar és román résztvevők száma közel egyenlő, köszönhető elsősorban Emil Isacnak és Octavian Gogának, akik befolyásukat látva vetve elérték, hogy a bukaresti és iasi akadémia hallgatói nyári gyakorlatukat Nagybányán töltsék.

A Nagybányai Művésztelep és Bukarest kapcsolata a 19. századra nyúlik vissza. Már az első években is volt bukaresti művész a telepen, 1898-ban Ravici Bazil, akit később sok román festő követett. Szorosabb és intenzívebb kapcsolat - a város Romániához kerülése után -, a húszas években alakult ki, ekkor több bukaresti román értelmiségi vezető - Octavian Goga költő, kultuszminiszter, Victor Cioflec államtitkár, lelkes műpártoló, Emil Isac, művészeti főfelügyelő - büszkébbek voltak a nagy múltú festőiskolára, mint korábban a magyar hatóságok, és állami szubvencióval segítették Románia művészeti főiskoláinak növendékeit abban, hogy nyári gyakorlatra Nagybányára mehessenek. Már 1919-ben, amikor Thorma János újraindította az iskolát, megjelentek a bukaresti, iasi-i és kisinyovi

képzőművészeti főiskolák hallgatói a Nagybányai Művésztelepen. Thorma, a festőiskola vezetője, aki Bukarestben is elismert és tekintélyes művésznak számított, minden ellenszolgáltatás nélkül vállalta oktatásukat, és nagy népszerűsége tett szert körükben. Évente 30-45 között mozgott a román növendékek száma, akik azon túl, hogy megismerkedtek a nagybányai festői hagyománnyal, életre szóló barátságokat kötöttek. A legtehetségesebbek: Alexandru Ciucurencu, Octavian Anghelupă, Petre Abrudan, Tasso Marchini, Ion Irimescu pár év múlva a huszadik századi román művészet kiemelkedő képviselői közé számítottak. 1926-tól csatlakoztak hozzájuk az újonnan alapított kolozsvári Szépművészeti Iskola (Scoala de Belle Arte) festőnövendékei is. 1930-tól azonban a romló gazdasági körülmények hatására a kormány megszüntette a főiskolai diákok nyári ösztöndíját és a hallgatókat már nem Nagybányára, hanem a Fekete tenger partján található Balcic faluba küldték. Ugyanide viszont Nagybányáról is érkeztek magyar művészek, köztük az egyik legtehetségesebb Olejnik Janka festőnő, akinek egy remek Balcic-ot ábrázoló festménye látható a kiállításon. A két világháború között sok erdélyi és nagybányai művész állított ki Bukarestben, néhányan például Klein József, hosszabb időre le is telepedtek a fővárosban. Bukarest és Nagybánya között az egyik legfontosabb összekötő személy Thorma János, aki nagy tiszteletnek, elismerésnek örvend a román kulturális vezetőség részéről, 1924-ben meghívják a bukaresti szalon zsűrijébe, és megkapja az egyik legnagyobb kitüntetést, a „Bene merenti”-t a román királytól.

Nagy megtiszteltetés volt ez az iskolának, különösen Thorma János személyének, aki ekkorra már egyedüli Nagybányán élő mesterként vezette a Nagybányai Festők Társaságát, valamint a festőiskolát. Thorma ebben az időben újította meg stílusát. Színei kivilágosodtak, bravúros technikájú képein festi meg a nagybányai tájba helyezett alakjait impresszionisztikus felfogásban. Követői, majd utódai, főleg Mikola András, mestere nyomdokain jár. Akárcsak Börtsök Samu, Balla Béla, Paál Albert, Boldizsár István, Göllner Elemér, Bánsági Vince, vagy Francois Gall, aki ekkor még Erdélyi Gáll Ferenc néven szignálja képeit. A legújabb stílusok is gyökeret eresztenek itt a két világháború között. Elsősorban Felsőbányán dolgoznak a neoklasszicizmus hívei, akik közül Boldizsár István, Kelemen Emil és Jándi Dávid képei láthatók tárlatunkon. Nagy Oszkár (aki többször dolgozik együtt a felsőbányai művésztelepen Aba-Novák Vilmossal és Patkó Károllyal) az örök magányos saját stílusát fejleszti ki, amelyet expresszív kolorizmusnak nevezhetünk. Bár a telep tagjai között sohasem említik, mégis nagyon nagy hatással volt kortársaira, amit Kiss Károly, Gyimesy Kovács Gábor vagy Dócziné Berde Amál képei is bizonyítanak. A harmincas évek elején a fiatalok között egyre nagyobb figyelem fordul a szociális témákra: a bányákban és a Főnix művek vegyi üzemekben, vagy a földeken dolgozók nehéz munkájára, a fát az erdőből hazahúzó nincstelenség ábrázolására. Ezen fiatalok élére a Párizsból hazatérő Klein József állt, ő gyűjt maga köré egy baloldali gondolkodású fiatal művészcsoporthoz. A magyarországi művészek közül néhány visszatér, vagy rendszeresen visszalátogat a telepre, közülük Perlrott Csaba Vilmos, felesége Gráber Margit, Pirk János, vagy Moldován István és Boldizsár István expresszív képeit kell kiemelni, de Szobotka Imre is itt festi posztkubista, lírai képeit. Bár teljesen más irányból, de mégiscsak Nagybányára vezet az útja a korai avantgard nagy alakjának, Mattis Teutsch Jánosnak. Ő 1928-tól hozza ide rendszeresen fiát, Máttis Jánost, hogy a rajz és a festő

mesterség alapjait itt az iskolában sajátítsa el, míg saját művészetét bányász alakokat ábrázoló, korábbi képeire utaló, de új felfogású művekkel gazdagítja.

A MissionArt Galéria kezdeményezője és többször szervezője volt olyan kiállításoknak és kutatási projekteknek, melyek az adott korszak, vagy terület átértékelésére készítették a szakembereket, nyomot hagyva ily módon magyar művészettörténeti kutatásban. Az 1992-ben, Miskolcon megrendezett *Nagybánya - Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig* - című kiállítás, amely főleg a művésztelep 1906-1914 körüli, és a két világháború közötti történetére koncentrált, teljesen új megvilágításba helyezte az adott korszakokat és életműveket. Itt szerepeltek először együtt, - áttekinthető módon bemutatva a korszak tendenciáit - a két világháború között, a Zazar parti városban dolgozó művészek munkái is. Bátran állítható, hogy e kiállítás a reveláció erejével hatott mind tudományos, mind műgyűjtő körökben. Ezt követően a MissionArt Galéria részt vett az 1996-os centenáriumi kiállítás Magyar Nemzeti Galériabeli előkészítésében, és azzal párhuzamosan megrendezte a *Nagybányai festészet magángyűjteményekben* című tárlatot. A következő évben, 1997-ben a MissionArt rendezésében került sor az addigi „legnyugatibb” helyen rendezett nagybányai kiállításra Németországban, *Impressionisten aus Ungarn, Die Nagybányaer Künstlerkolonie* címmel, a Städtisches Kramer-Museumban, Kempenben. 1999-ben Bécsben, a Collegium Hungaricum átépített épületének felavatására kérték fel galériánkat a reprezentatív katalógussal kísért *Seele und Farbe. Nagybánya: Eine Künstlerkolonie am Rande der Monarchie*. kiállítás megrendezésére. 2003-ben a németországi Schwarzheidében szintén a MissionArt válogatta, kiállította és írta a katalógust a *Farben und Lichter, Nagybánya die Wiege der modernen ungarischen Malerei* című tárlathoz. A kilencvenes években több nagy sikerű monografikus kiállítást rendezett a művésztelep egykori festőinek életműveit bemutatva, Nagy Oszkár, Dömötör Gizella, Mund Hugó, Boromisza Tibor, Jándi Dávid kiemelkedő alkotásaiból. A MissionArt vezetői, Jurecskó László és Kishonthy Zsolt, a kiállítások rendezése és a galériás munka mellett a témakör tudományos feldolgozását is alapvetően fontosnak érezték: tucatnyi könyv jelent meg a MissionArt kiadásában a nagybányai művésztelepről, ez a sorozat a közeljövőben folytatódik. A galéria vezetőit kérte fel 2010-ben a Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum, hogy készítsék elő és rendezzék meg a *Festőnők Nagybányán* című, egy nőművészeti sorozatba tartozó történeti kiállítást. E tárlat a festőiskola és művésztelep női alkotóinak munkásságát foglalta egybe, jól reprezentálva, hogy Nagybánya már az 1900-as évek legelején modern szellemű, befogadó közösségként működött. A városba a kor általános szellemével és szokásaival szemben sok-sok tanulni vágyó fiatal nő érkezett, akik teljes egyenjogúságban vettek részt az iskolai és a művészeti életben. Most, a bukaresti kiállításon is számos olyan festőnő műveivel találkozhatunk, akik meghatározóak a nagybányai festészet történetében. Olejnik Janka, Dömötör Gizella, Csikos Antónia, vagy Gráber Margit nemcsak a nagybányai, de a magyar festészet jelentős alakjai közé tartoznak. A MissionArt Galéria jó kapcsolatot ápol a nagybányai Művészeti Múzeummal (Muzeul de Arta). Részt vettünk egymás megnyitóján, és közvetítésünkkel több itt készült mű került a múzeum tulajdonába, főleg a múzeum gyűjteményének kiegészítése, teljesebbé

tétele céljából.

A Colors-Art Galériával közösen rendezett festészeti kiállítással egy időben, a Bukaresti Magyar Intézetben megtekinthető rajz és grafikai kiállítás egy kevésbé ismert oldaláról mutatja a nagybányai művészetet. A tárlatokon, múzeumokban, vagy a műkereskedelemben általában nagybányai festményeket láthatunk, e kiállítás viszont jól illusztrálja, hogy a festőiskolában és a művésztelepen fontos szerep jutott a rajznak és a grafikának is. Kiemelkedő mesterek is szívesen vettek részt grafikák készítésben, a stúdiók és képi vázlatrajzok mellett rézkarcok, linoleum metszetek, litográfiák is készültek a telepen. Aba-Novák Vilmos, Dömötör Gizella, Iványi Grünwald Béla, Jándi Dávid, Klein József Mund Hugó, Nagy Oszkár, Patkó Károly, Pirk János, Ziffer Sándor grafikai munkássága festészetükkel egyenértékű, a MissionArt Galéria jelentős gyűjteményt hozott létre a nagybányai művészet e kevésbé ismert területéről.

A budapesti MissionArt Galéria és Lucian Georgescu együttműködése révén 73 év után ismét együtt láthatók nagybányai festők képei egy bukaresti galériában. 1939-ben mutatták be utoljára Bukarestben a régi nagybányai kolónia művészetét egy közös, csoportos kiállításon. Nem feledve, hogy ma is sok festőművész él és alkot Nagybányán, az a fajta „egységes sokféleség” amely az 1950 előtti nagybányai festészetet jellemezte, ma már a múlté. A régi mesterek - Ziffer Sándor, Nagy Oszkár, Boromisza Tibor, Thorma János, Iványi Grünwald Béla, Jándi Dávid és sorolhatnánk tovább - képei ma már a kiállítótermek, műgyűjtemények és múzeumok féltett kincsei, aukciók fontos és elengedhetetlen szereplői. A Lucian Georgescuval, illetve a Colors-Art Galériával való kiváló szakmai kapcsolat tette lehetővé, hogy a bukaresti közönség is láthasson két nagyszerű válogatást a fogalommá vált, legendás művésztelepen készült alkotásokból. Reméljük, hogy e kiállítások hozzájárulnak ahhoz, hogy az egyik legjelentősebb európai művésztelep, amelyet története folytán két ország is magáénak vallhat, ismertebb és népszerűbb legyen a bukaresti művészetkedvelők és műgyűjtők körében.

László Jurecskó / Zsolt Kishonthy

Budapesta-Baia Mare-București

Colonia artistică de la Baia Mare ocupă indubitabil un loc esențial în istoria artei maghiare moderne. Nu greșim spunând despre această școală că și astăzi poate fi considerată cea mai cunoscută și cea mai populară dintre școlile de pictură. Sunt rare acele colecții de artă maghiară, în care majoritatea creațiilor din secolul XX să nu fie lucrări ale artiștilor băimăreni. Oferta galeriilor și caselor de licitații de asemenea cuprind cu precădere creații provenite de la această școală. Adesea Baia Mare se numește leagănul picturii moderne. După fondarea coloniei în anul 1896 s-a născut aici un curent impresionist specific maghiar, care în jurul anului 1906 se contopește cu cele mai moderne tendințe franceze, și anume arta fauvistă, dar tot în colonia artistică de la Baia Mare a luat

ființă și grupul celor opt – „Nyolcak” (o grupare de avangardă maghiară din perioada anilor 1909-1918).

S-au împlinit 116 ani de la memorabila călătorie a unui grup multinațional condus de Simon Hollósy pe ruta feroviară München-Budapesta-Satu Mare-Baia Mare, către destinația finală, Baia Mare, orașul natal al lui István Réti. Din acest grup făceau parte un mare număr de artiști maghiari, dintre care unii au devenit ulterior conducători ai coloniei, precum Károly Ferenczy, Béla Grünwald (Iványi), István Réti și János Thorma. Alături de ei se aflau în acest grup multinațional colorat artiști germani, ruși, polonezi, elvețieni, americani, dar și un pictor din Calcutta, precum și Artur Verona din Brăila, o viitoare personalitate proeminentă a picturii românești. În acele vremuri Academia privată din München a lui Simon Hollósy era deja renumită datorită metodelor moderne de educație practicate de către maestrul maghiar de origine armeană. Hollósy nu și-a impus propriul stil la academia sa; era adeptul lucrului în natură, pentru desene apela mereu la modele, și își îndruma elevii să perceapă și să redea în primul rând esența și natura leșea.

Aceleași obiective și-a propus și la inițierea ulterioară a școlii libere de pictură, care la început a funcționat în renumita șură din Baia Mare a lui Béla Stohl, transformată în atelier. Cei sosiți la Baia Mare erau vrăjiți de frumusețea orașului și a peisajului, de orașul aflat la capăt de câmpie și la poalele munților, de valea Lăpușului, de aerul curat și albastrul pătrunzător al cerului, dar mai ales de imaginea munților care se înalță în partea nordică a orașului. Afară în aer liber! – era deviza lui Hollósy, elevii săi urmându-l cu bucurie. În aceste săptămâni și luni, cu câțiva ani înainte de a păși în secolul XX, a luat ființă în Europa Centrală prima colonie artistică, unde pictorii puteau lucra în plein-air, adică în aer liber, părăsind atelierelor. Pentru că școala se bucura de sprijinul statului, Hollósy prezenta anual la Budapesta „recolta” de vară a școlii devenită deja instituție, apoi transformată în colonie oficială, provocând o adevărată revoluție în pictura maghiară. Tinerii revoltați împotriva principiilor academice anterioare doreau să creeze într-un spirit nou, ceea ce în mod evident a generat tensiuni între artiști, dar și între pictori și organele de stat care luau deciziile în privința subvențiilor de stat și instituțiile organizatoare de expoziții. Din cauza unor contradicții personale, în 1901 Simon Hollósy părăsește Baia Mare, își mută școala pe malul celălalt al Tisei, la Técső (Teceu Mare), activitatea continuând în cadrul Școlii libere de pictură de la Baia Mare – ca succesori de drept –, sub conducerea celor patru maeștri amintiți.

Foștii elevi nu și-au renegat maestrul și principiile sale, evidențiind ani de-a rândul importanța stilului plein-air. La început s-a pus accent pe lumina soarelui, jocul dintre lumină și umbră, redarea spectacolarului, a impresiei. Curentul băimărenilor – după ce și-au dus lupta la bun-sfârșit în capitală – a fost privit la început cu neînțelegere, apoi a fost acceptat parțial, ca la urmă să devină exemplu de urmat. Între timp la Baia Mare colonia și școala liberă s-au consolidat, transformându-se într-un atelier susținut de stat și vizitat de foarte mulți. După numai câțiva ani însă s-a produs a doua sciziune în cadrul comunității. În anul 1906 au sosit în colonie, sub conducerea lui Béla Czóbel, artiști care lucrau în

special la Paris, aducând cu ei sau dezvoltând în timpul șederii la Baia Mare, un nou curent, numit de critica autohtonă a acelor vremuri *curentul neoist*. Artiștii care în lucrările lor tindeau spre imagine plană, utilizând culori „sălbatică” cu contururi bine determinate, erau mai apropiați de arta fauvistă franceză. În expoziția noastră figurează doi pictori dintre membrii fondatori ai Academiei Matisse înființată în anul 1908, Perlrott Csaba Vilmos și Stanislas Stückgold. Dar pe lângă Béla Czóbel, erau adepții noului stil și Tibor Boromisza, Géza Kádár și József Kornai, împreună cu Sándor Ziffer, care în perioada interbelică va deveni personalitate de frunte și fondator de școală în pictura modernă băimăreană. Börtsök Samu, Balla Béla, Mikola András, Csikos Antónia, Nyilasy Sándor, T. Rátz Péter au rămas în continuare adepții viziunii plein-air, naturaliste, impresioniste. Între cele două tabere exista permanent o tensiune, care s-a dizolvat parțial prin plecarea mai multor pictori băimăreni la Kecskemét. Perioada interbelică este caracterizată de o varietate bogată de stiluri, pe lângă tradiția plein-air apărând noi curente la Baia Mare, precum varianta maghiară a cubismului, la început în creațiile inițiatorilor Galimberti Sándor și Dénes Valéria, ca mai apoi și în picturile lui Dömötör Gizella și Szobotka Imre.

După plecarea lui Hollósy Simon s-a redus semnificativ numărul elevilor veniți din străinătate. Într-o perioadă destul de lungă printre numele artiștilor băimăreni nici nu figurau nume de pictori sau elevi români, până în 1916, când pe lista nominală se poate citi numele lui Aurel Ciupe, personalitate determinantă a picturii transilvănene, iar în anul 1918 numele lui Gheorghe Florian și Eugen Pascu (Pásztk Jenő). După desființarea imperiului, în 1919, participanții maghiari și români sunt aproape egali la număr, în primul rând datorită lui Emil Isac și Octavian Goga, care – fiind personalități influente – au obținut ca studenții academiilor din București și lași să facă practica de vară la Baia Mare.

Relația dintre Colonia de la Baia Mare și București datează din secolul al XIX-lea. Colonia a primit un artist bucureștean încă în primii ani, Ravici Bazil în anul 1898, urmat ulterior de mulți pictori români. Această relație a devenit mai strânsă și mai intensivă în anii douăzeci, după instaurarea administrației românești la Baia Mare, când mai mulți intelectuali cu funcții de conducere la București – poetul și ministrul culturii Octavian Goga, secretarul de stat Victor Cioflec, un protector însuflețit al artelor, și inspectorul general al artelor Emil Isac – se arătau mai interesați de școala de pictură cu o tradiție atât de impozantă, decât autoritățile maghiare în trecut, și au sprijinit prin subvenții de stat studenții universităților de artă din România pentru a-și face practica artistică de vară la Baia Mare. Astfel chiar în anul 1919, când Thorma János a redeschis porțile școlii, au apărut la Baia Mare studenții universităților de arte plastice din București, lași și Chișinău. Thorma, conducătorul Școlii de Pictură, fiind un artist de marcă, recunoscut și la București, a acceptat fără nici o remunerație educarea studenților practicanți, devenind foarte popular în rândul acestora. Anual veneau în colonie 30-45 de studenți români să cunoască tradițiile picturii băimărene, legându-se prietenii pe o viață. Cei mai talentați dintre aceștia: Alexandru Ciucurencu, Octavian Angheluță, Petre Abrudan, Tassso Marchini, Ion Irimescu vor fi considerați peste câțiva ani drept reprezentanți de marcă ai artei românești a secolului XX. Din anul 1926 li s-au alăturat și studenții de la pictură din

cadrul nou-înființate Școli de Belle Arte de la Cluj. Datorită condițiilor economice tot mai nefavorabile însă, din 1930 guvernul a sistat bursa de vară pentru studenți, aceștia fiind trimiși la Balcic, la Marea Neagră, în loc de Baia Mare. Aici însă soseau și artiști maghiari de la Baia Mare, printre care pictorița Olejnik Janka, una dintre cele mai talentate artiste, a cărei lucrare de excelență, reprezentând Balcicul, poate fi admirată în cadrul acestei expoziții. În perioada interbelică au expus la București numeroși artiști transilvăneni și băimăreni, unii dintre ei, precum Klein József, stabilindu-se în capitală pentru o perioadă mai lungă. Cea mai importantă persoană de legătură dintre București și Baia Mare a rămas însă Thorma János, care s-a bucurat de mare respect și recunoaștere din partea conducerii culturale române, fiind invitat în 1924 să participe în juriul salonului de la București, regele României conferindu-i una dintre cele mai importante distincții, „Bene merenti”.

Acest lucru a însemnat o onoare deosebită pentru școală, mai ales pentru Thorma János, care conducea Societatea Pictorilor Băimăreni și școala de pictură, fiind unicul maestru care mai trăia la Baia Mare. Thorma și-a reînnoit stilul în această perioadă. Culorile au devenit mai deschise, în tablourile realizate cu tehnică de bravură pictează în stil impresionist figuri în peisajul băimărean. Discipolii săi, mai ales Mikola András, i-au pășit pe urme. La fel și Börtsök Samu, Balla Béla, Paál Albert, Boldizsár István, Göllner Elemér, Bánsági Vince sau Francois Gall, care în acea perioadă își semna lucrările cu numele de Erdélyi Gáll Ferenc. În perioada interbelică s-au înrădăcinat aici și cele mai noi stiluri. La Baia Sprie lucrează adepții neoclasicismului, fiind reprezentați în expoziția noastră de Boldizsár István, Kelemen Emil și Jándi Dávid. Veșnic singuraticul Nagy Oszkár (care lucrează adesea împreună cu Aba-Novák Vilmos și Patkó Károly în tabăra de la Baia Sprie) își creează propriul stil, care poate fi numit și colorism expresiv. Kiss Károly, Gyimesy Kovács Gábor sau Dócziné Berde Amál au exercitat prin picturile lor o influență deosebită asupra contemporanilor săi, deși membrii coloniei nu menționează deloc acest lucru. La începutul anilor treizeci tinerii artiști acordă o atenție sporită temelor sociale: înfățișarea nevoiașilor care lucrau din greu în mine, în Uzina Chimică Phoenix sau pe câmp ori exploatau pădurile. În fruntea acestor tineri se afla Klein József, întors de la Paris; în jurul lui s-au grupat tinerii artiști cu idei de stânga. Câțiva artiști din Ungaria se reîntorc sau vizitează sistematic colonia, fiind remarcabile operele expresive create aici de Perlrott Csaba Vilmos și soția sa Gráber Margit, sau Pirk János, Moldován István și Boldizsár István, dar tot aici se nasc și picturile postcubiste și lirice ale lui Szobotka Imre. Chiar dacă din cu totul altă direcție, însă tot la Baia Mare îl duc pașii pe Mattis Teutsch János, marele reprezentant al avangardei timpurii. El își aduce aici sistematic, din 1928, fiul, pe Máttis János, ca să asimileze la această școală bazele meseriei de desenator și pictor, în timp ce marele pictor își îmbogățește propria operă cu lucrări de concepție nouă, care însă poartă amprenta picturilor mai vechi, înfățișând figuri de miner.

MissionArt Galéria a inițiat și a organizat numeroase expoziții și proiecte de cercetare care i-au stimulat pe specialiști să reevalueze epoca sau domeniul în cauză, lăsându-și astfel amprenta asupra cercetărilor din domeniul istoriei artelor maghiare.

Expoziția organizată în anul 1992 la Miskolc, cu titlul *Baia Mare – Pictură băimăreană de la apariția neșitilor până în anul 1944*, care s-a concentrat în special asupra istoriei coloniei de artiști din perioada anilor 1906-1914 și din perioada interbelică, a pus într-o cu totul altă lumină epoca și operele menționate. Aici au fost expuse pentru prima dată împreună – ilustrând tendințele epocii într-un mod transparent – lucrările artiștilor care au pictat în perioada interbelică în orașul de pe malul Zazarului. Putem spune fără rețineră că această expoziție a avut efect de revelație deopotrivă pentru sfera științifică și colecționarii de artă. După această expoziție Galeria MissionArt a participat, în anul 1996, la pregătirea expoziției centenare de la Galeria Națională Maghiară, paralel organizând expoziția *Pictura băimăreană în colecții private*. În următorul an, adică 1997, în organizarea Galeriei MissionArt a avut loc o expoziție a băimărenilor în „cel mai vestit” loc de până acum, în Germania, la muzeul Stadtisches Kramer-Museum din Kempen, având titlul *Impressionisten aus Ungarn, Die Nagybányaer Künstlerkolonie*. În anul 1999 galeria noastră a fost invitată de Collegium Hungaricum din Viena pentru a organiza, cu ocazia inaugurării sediului restaurat al institutului, expoziția intitulată *Seele und Farbe. Nagybánya: Eine Künstlerkolonie am Rande der Monarchie*, editând și un catalog reprezentativ. În 2003 a avut loc în orașul german Schwarzheide expoziția *Farben und Lichter, Nagybánya die Wiege der modernen ungarischen Malerei*, Mission Art fiind din nou solicitat să selecteze exponatele și să realizeze expoziția și catalogul. În anii nouăzeci Galeria a organizat mai multe expoziții monografice de mare succes, prezentând opera pictorilor de odinioară din colonia de artiști, printre care Nagy Oszkár, Dömötör Gizella, Mund Hugó, Boromisza Tibor, Jándi Dávid, Jurecskó László și Kishonthy Zsolt, cei care conduc Galeria MissionArt, pe lângă organizarea de expoziții și munca în galerie consideră extrem de importantă prelucrarea științifică a tematicii; drept urmare MissionArt a editat numeroase volume privind Colonia din Baia Mare, seria acestor ediții va continua în viitorul apropiat. Muzeul de Artă din Miskolc a apelat la galeria MissionArt în vederea pregătirii și organizării unei expoziții istorice în seria „artiste”, cu titlul *Pictorițele de la Baia Mare*. Această expoziție constituie o sinteză a operei creatoarelor de la școala de pictură și din colonie, dovedind faptul că deja la începutul secolului XX Baia Mare funcționa ca o comunitate primitivă, cu o spiritualitate modernă. Contrar obiceiurilor și spiritualității generale ale epocii, la Baia Mare au poposit multe femei tinere dornice să studieze, actori cu drepturi egale ai vieții artistice și ai școlii. La expoziția din București de asemenea întâlnim lucrări a numeroase pictorițe care au avut un rol determinant în istoria picturii băimărene. Olejnik Janka, Dömötör Gizella, Csikos Antónia sau Gráber Margit sunt personalități importante ale picturii maghiare, nu numai ale picturii băimărene. Galeria MissionArt are o relație foarte bună cu Muzeul de Artă din Baia Mare. Participăm reciproc la vernisajele noastre, prin intermediul nostru ajungând în proprietatea muzeului mai multe lucrări născute la Baia Mare, în principal în vederea întregirii și îmbogățirii colecției muzeului.

Expoziția de desene și grafică de la Institutul Maghiar din București, deschisă concomitent cu expoziția de pictură organizată împreună cu Colors-Art Gallery, prezintă arta băimăreană dintr-o perspectivă mai puțin cunoscută. În general la expoziții, muzee

sau în galerii putem admira picturi aparținând școlii băimărene, această expoziție însă dovedește faptul că la școala de pictură și în colonia de artiști desenul și grafica au avut un rol important. Mari maestri au creat cu plăcere lucrări grafice, în colonia artiștilor – pe lângă studii și schițe – s-au născut gravuri cu acvaforte, linogravuri și litografii. Lucrările grafice create de Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly, Jándi Dávid, Mund Hugó, Pirk János sunt echivalente ca valoare cu picturile lor, o colecție importantă a acestor lucrări mai puțin cunoscute din creația școlii băimărene aflându-se la MissionArt Galéria.

Ca rezultat al colaborării dintre MissionArt Galéria din Budapesta și Lucian Georgescu, picturile băimărenilor pot fi văzute din nou împreună, într-o galerie bucureșteană, după 73 de ani. 1939 a fost anul de grație în care bucureștenii au putut admira în capitală arta vechii colonii băimărene, în cadrul unei expoziții de grup. Cu toate că și astăzi trăiesc și creează mulți pictori la Baia Mare, acea „diversitate în unitate”, care caracteriza pictura băimăreană de dinainte de 1950, este de domeniul trecutului. Picturile vechilor maestri – Ziffer Sándor, Nagy Oszkár, Boromisza Tibor, Thorma János, Iványi Grünwald Béla, Jándi Dávid și mulți alții – au devenit comori ale sălilor de expoziție, colecțiilor de artă și muzeelor, sau sunt actori importanți și indispensabili ai licitațiilor. Datorită relației profesionale extraordinare dintre Lucian Georgescu și Colors-Art Gallery, publicul bucureștean are posibilitatea să vizioneze două selecții de excepție din creațiile legendarei colonii băimărene, devenită noțiune. Sperăm ca aceste expoziții să contribuie la cunoașterea mai aprofundată de către iubitorii de artă și colecționari a uneia dintre cele mai importante colonii de artă din Europa, pe care – datorită istoriei sale – și-o pot asuma două țări.

László Jurecskó / Zsolt Kishonthy

Ács Ferenc
(1876–1949)
34x48 cm

Faluvége, 1909
olaj, vászon

La margine de sat, 1909
ulei pe pânză

Balla Béla
(1882–1965)
58x47 cm

Virágos kert
olaj, karton

Grădină cu flori
ulei pe carton

Bánsági Vince
(1881-?)
43x48 cm

Szamos-part
olaj, vászon

Malul Someșului
ulei pe pânză

Boldizsár István
(1897–1984)
80x100 cm

Csobánka, 1955
olaj, vászon

Csobánka, 1955
ulei pe pânză

Boromisza Tibor
(1880–1960)
70x105 cm

Téli napsugár egy vásáron, 1913
olaj, vászon

Zi de iarnă însorită într-un târg, 1913
ulei pe pânză

Börotsök Samu
(1881–1931)
58x48,5 cm

Virágcsendélet, 1920 körül
olaj, vászon

Natură moartă cu flori, în jurul anului 1920
ulei pe pânză

Csáki-Maronyák József
(1910–2002)
50x60 cm

Békás-szoros, 1943
olaj, vászon

Cheile Bicazului, 1943
ulei pe pânză

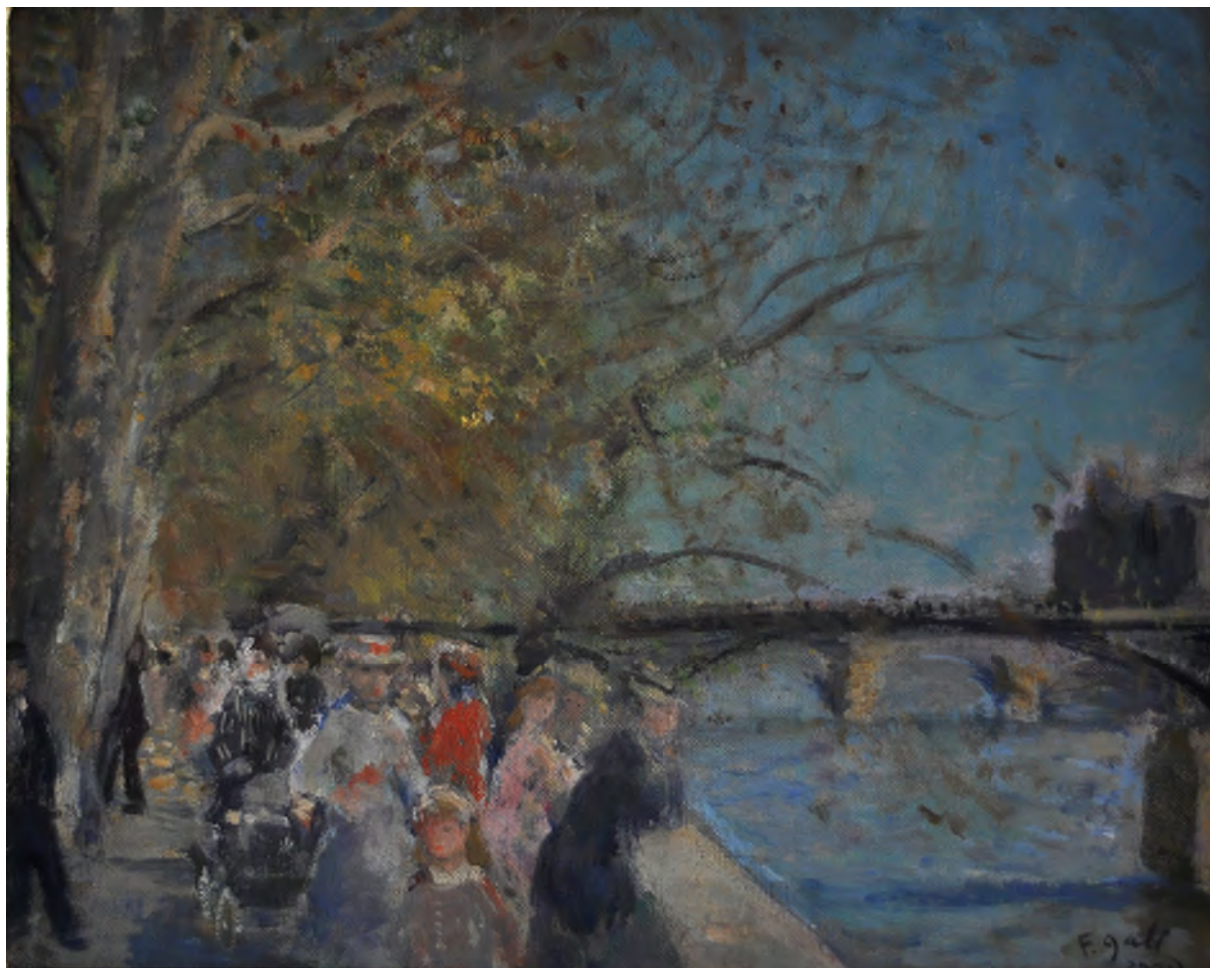

Füredi Lili
(1901–1969)
50x43 cm

Csendélet, 1920
olaj, vászon, kartonra kasírozva

Natură moartă, 1920
ulei pe pânză montat pe carton

Gall François
(1912–1987)
22x27 cm

Séta a Szajnálánál
olaj, vászon

Plimbare pe malul Senei
ulei pe pânză

Gall François
(1912–1987)
46,2x38,2 cm

Csendélet virágokkal és almákkal
olaj, vászon

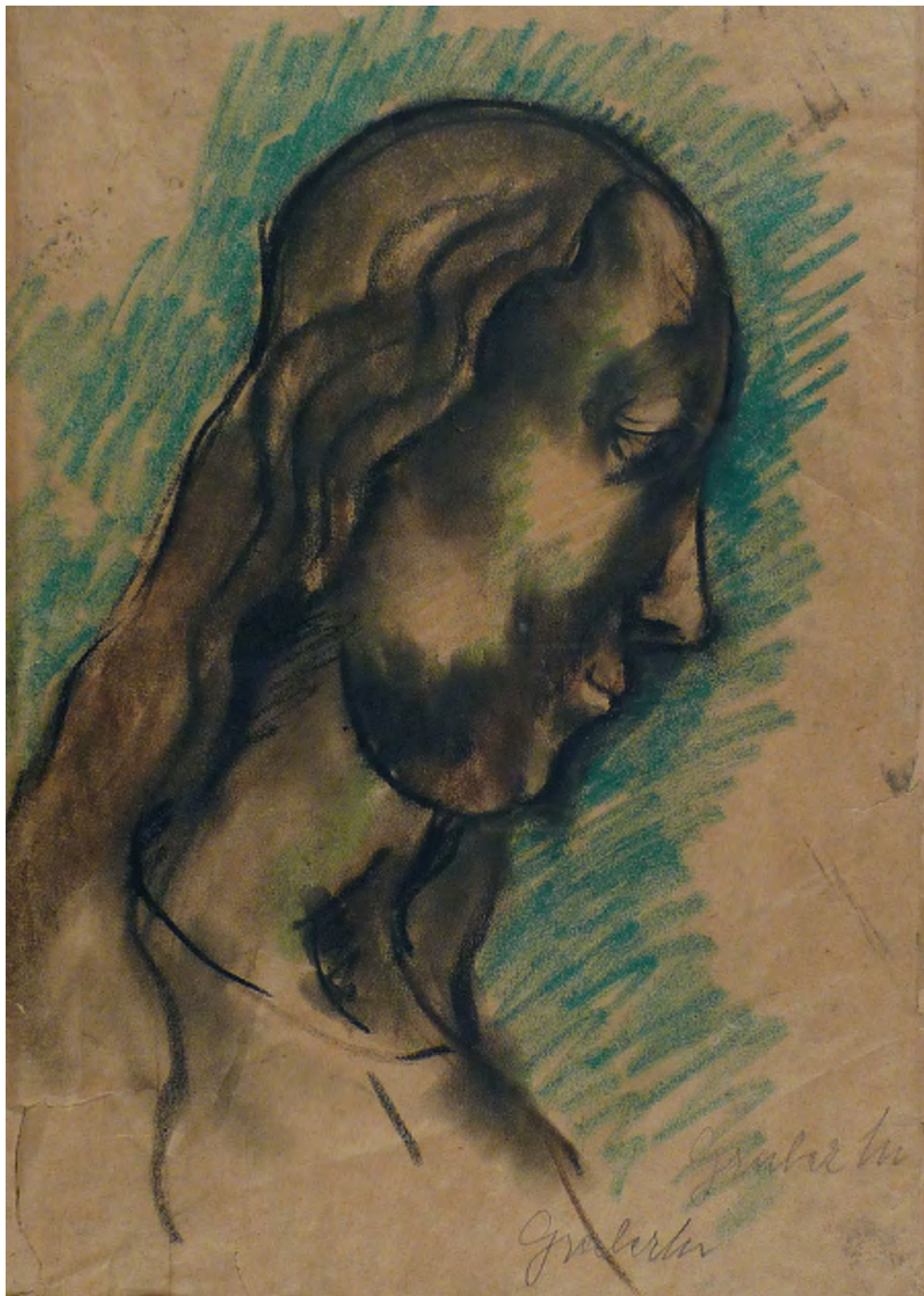
Natură Statică cu flori și mere
ulei pe pânză

Glatz Oszkár
(1872–1958)
80x60 cm

Bözi, 1934
olaj, vászon

Bözi, 1934
ulei pe pânză

Gráber Margit
(1895–1993)
35x25 cm

Madonnaportré, 1920 körül
szén, pasztell, papír

Portret de madonă, în jurul anului 1920 körül
cărbune, pastel pe hârtie

Jándi Dávid
(1893–1944)
70x100 cm

Délutáni pihenő a nagybányai tájban, 1930-as évek
pasztell, karton

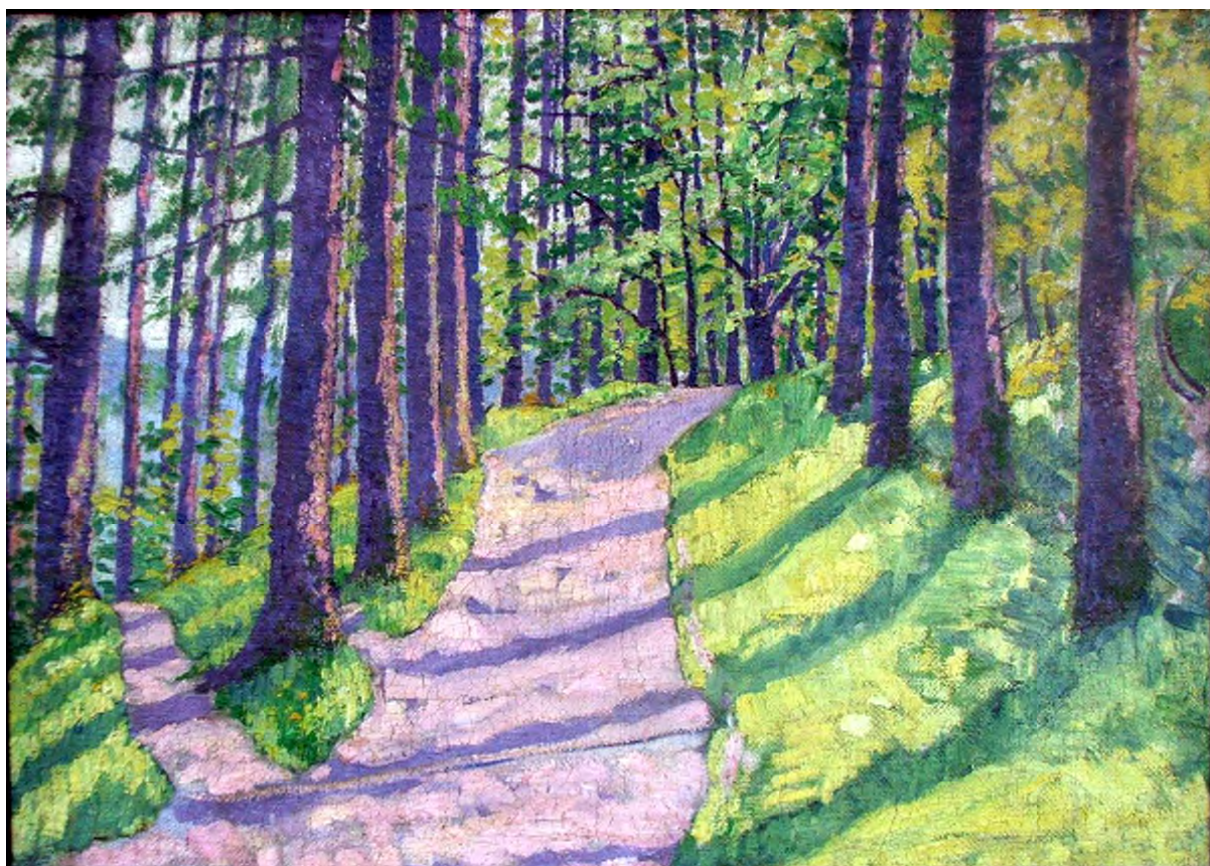
Siestă în peisajul băimărean, anii 1930
pastel pe carton

Kádár Béla
(1877–1956)
34,5x60 cm

Jelenet
szén, papír

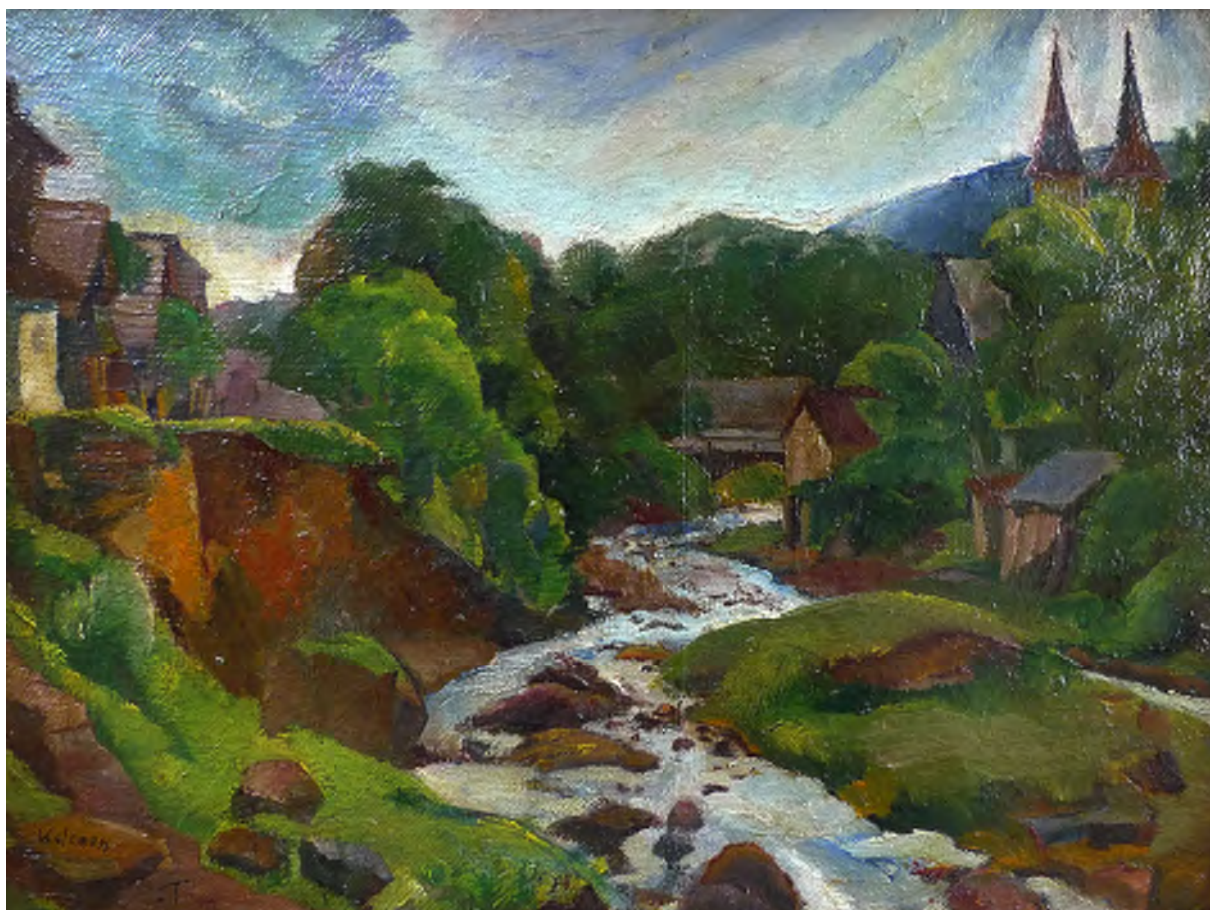
Scenă
cărbune pe hârtie

Kádár Géza
(1878–1952)
64x45 cm

Napfényes erdei út
olaj, vászon

Drum însorit de pădure
ulei pe pânză

Kelemen Emil
(1895–1975)
62 x 82 cm

Nagybányai részlet, 1925
olaj, vászon

Peisaj din Baia Mare, 1925
ulei pe pânză

Kiss Károly
(1889–1953)
68x80 cm

Nagybányai látkép
olaj, vászon

Peisaj băimărean
ulei pe pânză

Kornai József
(1889–1929)
54x65 cm

Mulatóban, 1910
olaj, vászon

La petrecere, 1910
ulei pe pânză

Máttyis János
(1913–1988)
46,5x70,5 cm

Nagybánya, 1930
pasztell, karton

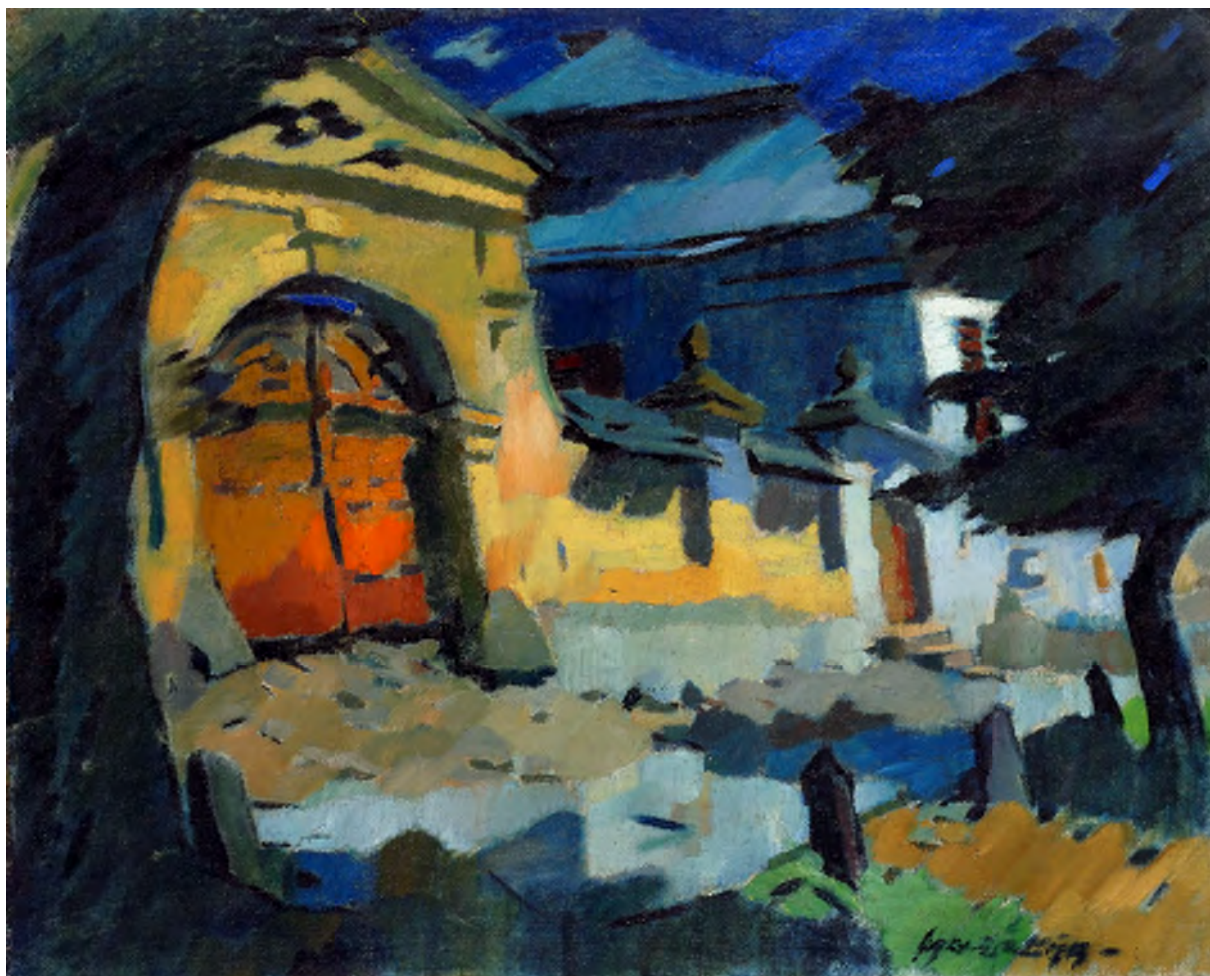
Baia Mare, 1930
pastel pe carton

Mikola András
(1884–1970)
80x113,5 cm

Malomárok Nagybányán
olaj, vászon

Valea Morii la Baia Mare
ulei pe pânză

Nagy Oszkár
(1893–1965)
80,5x101 cm

Felsőbányai kapu, 1930 körül
olaj, vászon

Poartă din Baia Sprie, în jurul anului 1930
ulei pe pânză

Nyilasy Sándor
(1873–1934)
83x68 cm

Aratás után
olaj, vászon

După seceriș
ulei pe pânză

Olejnîk Janka
(1887–1954)
80x60 cm

Balcic, 1936
olaj, vászon

Balcic, 1936
ulei pe pânză

P. Kováts Ferenc
(1911–1983)
48,5x60,5 cm

Híd a Zazaron
olaj, vászon

Pod peste Zazar
ulei pe pânză

Paál Albert
(1895–1968)
43x35 cm

Pásztor fiú, 1919
olaj, karton

Micul păstor, 1919
ulei pe carton

Perrott Csaba Vilmos
(1880–1955)
92x74 cm

Fürdés után, 1930 körül
olaj, vászon

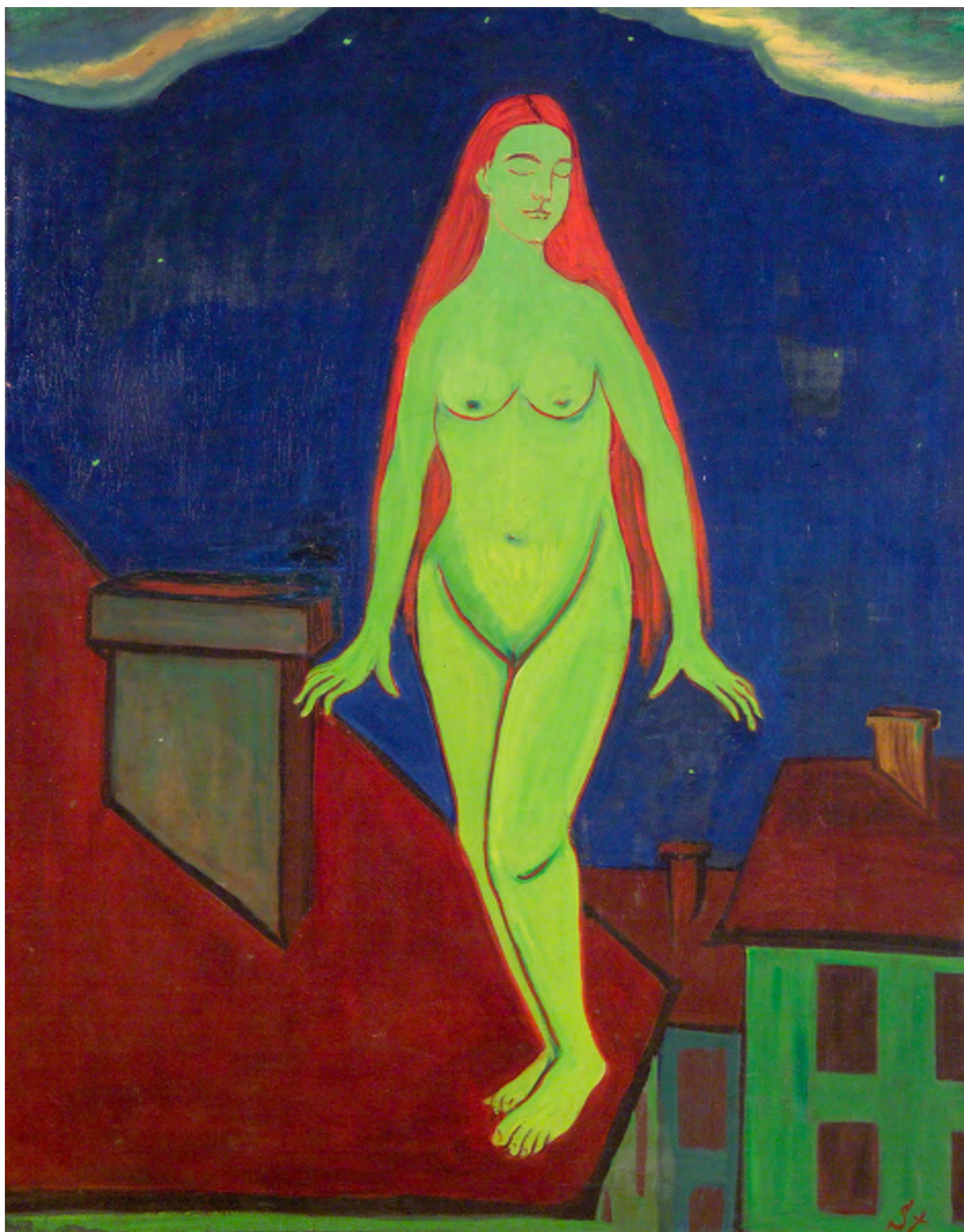
După baie, 1930 körül
ulei pe pânză

Pirk János
(1903-1989)
103x56 cm

Őszi ásás
olaj, vászon

Săpat de toamnă
ulei pe pânză

Stückgold, Stanislas
(1868–1933)
120x95 cm

Holdkóros, 1913
olaj, vászon

Lunatica, 1913
ulei pe pânză

Stückgold, Stanislas
(1868–1933)
66,5x55,5 cm

A nagybányai református templom, 1908
olaj, vászon

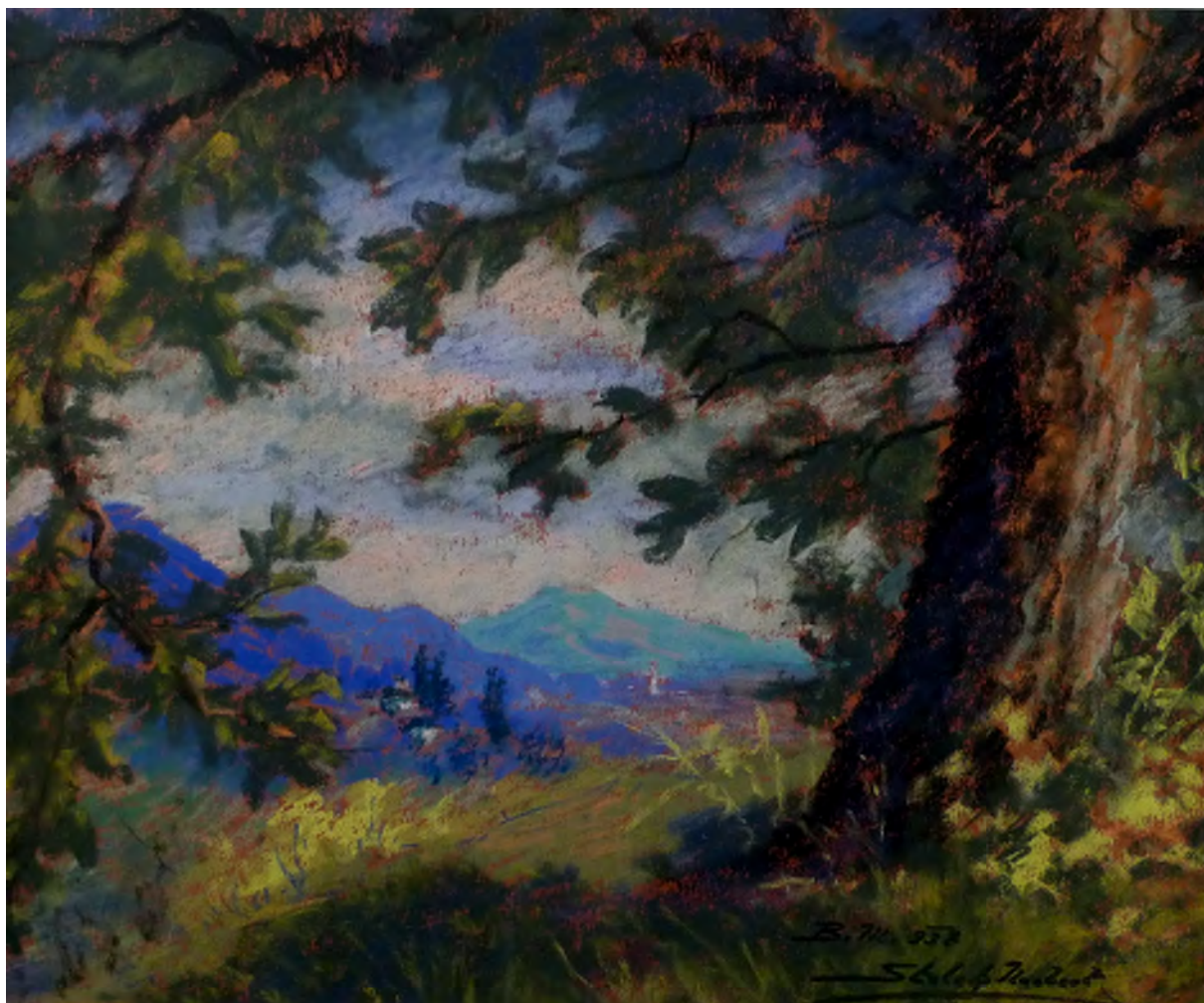
Biserica reformată din Baia Mare, 1908
ulei pe pânză

Szobotka Imre
(1890–1961)
90x70 cm

Tavaszi hangulat
olaj, vászon

Atmosferă de primăvară
ulei pe pânză

Sztelek Norbert
(1884–1956)
30x35,5 cm

Nagybányai látkép, 1938
pasztell, papír

Peisaj băimărean, 1938
pastel pe hârtie

Tagyosi Rätz Péter
(1879–1945)
80,5x100,5 cm

Antik romok az Adrián, 1907
olaj, vászon

Ruine antice de la Marea Adriatică, 1907
ulei pe pânză

Thoma János
(1870–1937)
72,5x100 cm

Mulatozó társaság
olaj, vászon

Grup vesel
ulei pe pânză

LISTA ARTIȘTILOR PARTICIPANȚI LA EXPOZIȚIA BUDAPESTA - BAIJA MARE - BUCUREȘTI

Nr.	Author	Year	Title	Titlu	Technique	Tehnica	Dimensiones
1	Ács Ferenc	(1876–1949)	Faluvége, 1909	La margine de sat, 1909	olaj, vászon	ulei pe pânză	34x48 cm
2	Balla Béla	(1882–1965)	Körösmenti táj	Peisaj din zona Crișului	olaj, karton	ulei pe carton	49,5x59,5 cm
3	Balla Béla	(1882–1965)	Virágos kert	Grădină cu flori	olaj, karton	ulei pe carton	58x47 cm
4	Balla Béla	(1882–1965)	Alakok tájban	Figuri/Umbre/Forme în peisaj	olaj, vászon	ulei pe pânză	48,5x63 cm
5	Bánsági Vince	(1881–?)	Szamos-part	Malul Someșului	olaj, vászon	ulei pe pânză	43x48 cm
6	Berde Amál (Dócziné)	(1886–1976)	Lekvár főzés	La fiert de gem	olaj, karton	ulei pe carton	49x70 cm
7	Berde Amál (Dócziné)	(1886–1976)	Szobában	În cameră	olaj, karton	ulei pe carton	70x49 cm
8	Berde Amál (Dócziné)	(1886–1976)	A nagyenyedi Farkaspataka, 1926?	Pârăul Lupului din Aiud, 1926?	olaj, kartonra kasirozott vászon	ulei pe pânză montat pe carton	42x57 cm
9	Boldizsár István	(1897–1984)	Tájkép	Peisaj	vegyes tehnika, papír	tehnică mixtă pe hârtie	26x34,5 cm
10	Boldizsár István	(1897–1984)	Visegrád	Visegrád	gouache, papír	guasă pe hârtie	30x43,5 cm
11	Boldizsár István	(1897–1984)	Csobánka, 1955	Csobánka, 1955	olaj, vászon	ulei pe pânză	80x100 cm
12	Boldizsár István	(1897–1984)	Felsőbánya, 1920-as évek	Baia Sprie, anii 1920	olaj, vászon	ulei pe pânză	51x71 cm
13	Boromisza Tibor	(1880–1960)	Téli napsugár egy vásáron, 1913	Zi de iarnă însorită într-un târg, 1913	olaj, vászon	ulei pe pânză	70x105 cm
14	Börtsök Samu	(1881–1931)	Virágcsendélet, 1920 körül	Natură moartă cu flori, în jurul anului 1920	olaj, vászon	ulei pe pânză	58x48,5 cm
15	Bruck Lajos	(1846–1910)	Gyümölcsös kert	Livadă	olaj, vászon	ulei pe pânză	40x50,5 cm
16	Csáki-Maronyák József	(1910–2002)	Békás-szoros, 1943	Cheile Bicazului, 1943	olaj, vászon	ulei pe pânză	50x60 cm
17	Csáki-Maronyák József	(1910–2002)	Kéknefelejts (Erdélyi tájkép székellykapuval)	Floare de nu-mă-uita (peisaj transilvănean cu poartă secuiască)	olaj, vászon	ulei pe pânză	70x90 cm
18	Csikos Antónia (Krizsánné)	(1887–1987)	Női portré	Portret de femeie	olaj, vászon	ulei pe pânză	87x68 cm
19	Czóbel Béla	(1883–1976)	Csendélet	Natură moartă	vegyes tehnika, karton	tehnică mixtă pe carton	70x59 cm
20	Ferenczy Noémi	(1890–1957)	Kertészek	Grădinari	akvarell, pauszpapír	acuarela pe hartie	195x455 mm
21	Füredi Lili	(1901–1969)	Csendélet, 1920	Natură moartă, 1920	olaj, vászon, kartonra kasirozva	ulei pe pânză montat pe carton	50x43 cm
22	François Gall	(1912 - 1987)	Séta a Szajánánál	Plimbare pe malul Senei	olaj, vászon	ulei pe pânză	22x27 cm
23	François Gall	(1912 - 1987)	Csendélet virágokkal és almákkal	Natură Statică cu flori și mere	olaj, vászon	ulei pe pânză	46,2x38,2 cm
24	George Matei Cantacuzino	(1899–1960)	Táj	Peisaj	olaj, vászon	ulei pe pânză	38,5x46 cm
25	Glatz Oszkár	(1872–1958)	Bözsi, 1934	Bözsi, 1934	olaj, vászon	ulei pe pânză	80x60 cm
26	Göllner Elemér	(1898–1972)	Önarckép, 1925 körül	Autoportret, în jurul anului 1925	olaj, vászon	ulei pe pânză	65x53 cm
27	Gráber Margit	(1895–1993)	Piros Abrasz, 1980	Fajta de masă roșie, 1980	olaj, vászon	ulei pe pânză	60x70,5 cm
28	Gráber Margit	(1895–1993)	Madonnaportré, 1920 körül	Portret de madonă, în jurul anului 1920	szén, pasztell, papír	cărbune, pastel pe hârtie	350x250 mm
29	Gyimesi Kovács Gábor	(1905–1983)	Mosónő	Spălătoreasa	olaj, vászon	ulei pe pânză	65x50,5 cm
30	Ismeretlen festő		Templomtornyos	Turn de Biserică	olaj, vászon	ulei pe pânză	42x35,5 cm
31	Ismeretlen festő		Folyópart	Pe malul râului	olaj, vászon	ulei pe pânză	65,5x97 cm
32	Ismeretlen festő		Erdélyi városrészlet	Sighișoara	olaj, vászon	ulei pe pânză	50x39 cm
33	Ismeretlen nagybányai festő		Nő tájban	Femei în peisaj	olaj, vászon	ulei pe pânză	50x55 cm
34	Ismeretlen román festő		Erdélyi táj	Peisaj transilvănean	olaj, vászon	ulei pe pânză	73x100 cm
35	Jakab Zoltán	(1883–1919)	Lápos völgye	Valea Lăpușului	olaj, vászon	ulei pe pânză	63x76,5 cm
36	Jándi Dávid	(1893–1944)	Délutáni pihenő nagybányai tájban, 1930-as évek	Siestă în peisajul băimărean, anii 1930	pasztell, karton	pastel pe carton	70x100 cm
37	Jándi Dávid	(1893–1944)	Fekvő akt	Nud culcat	olaj, vászon	ulei pe pânză	56x70 cm
38	Jándi Dávid	(1893–1944)	Apostolok	Apostoli	olaj, vászon	ulei pe pânză	60x80 cm
39	Kádár Béla	(1877–1956)	Jelenet	Scenă	szén, papír	cărbune pe hârtie	34,5x60 cm
40	Kádár Géza	(1878–1952)	Fűrész utca Nagybányán	Stradă din Baia Mare	olaj, vászon	ulei pe pânză	75x85 cm

Nr.	Author	Year	Title	Titlu	Technique	Tehnica	Dimensiones
41	Kádár Géza	(1878–1952)	Napfényes erdei út	Drum insorit de pădure	olaj, vászon	ulei pe pânză	64x45 cm
42	Károlyi Andor	(1894–?)	Téli táj, 1936	Peisaj de iarnă 1936	olaj, vászon	ulei pe pânză	60x50 cm
43	Kelemen Emil	(1895–1975)	Nagybányai részlet, 1925	Peisaj din Baia Mare, 1925	olaj, vászon	ulei pe pânză	62x82 cm
44	Kiss Károly	(1889–1953)	Gyümölcscsendélet	Natură moartă cu fructe	olaj, vászon	ulei pe pânză	79,5x69 cm
45	Kiss Károly	(1889–1953)	Nagybányai látkép	Peisaj băimărean	olaj, vászon	ulei pe pânză	68x80 cm
46	Kiss Károly	(1889–1953)	Virágcsendélet	Natură moartă cu flori	olaj, vászon	ulei pe pânză	70x51,5 cm
47	Kornai József	(1889–1929)	Mulatóban, 1910	La petrecere, 1910	olaj, vászon	ulei pe pânză	54x65 cm
48	Kurtapataki Kovács Gyula	(1860–1899)	Segesvár	Sighişoara	olaj, karton	ulei pe carton	56x43,5 cm
49	Litteczky Endre	(1880–1953)	Nagybányai táj	Peisaj băimărean	olaj, vászon	ulei pe pânză	60x80 cm
50	Máttis János	(1913–1988)	Gépész, 1930 körül	Maşinist, în jurul anului 1930	olaj, karton	ulei pe carton	70x59 cm
51	Máttis János	(1913–1988)	Nagybánya, 1930	Baia Mare, 1930	pasztell, karton	ulei pe carton	46,5x70,5 cm
52	Mikola András	(1884–1970)	Malomárok Nagybányán	Valea Morii la Baia Mare	olaj, vászon	ulei pe pânză	80x113,5 cm
53	Moldován István	(1911–2000)	Erdőséle	La margine de pădure	olaj, karton	ulei pe carton	48,5x60 cm
54	Nagy Oszkár	(1893–1965)	Csendélet gyümölcsökkel, 1957	Natură moartă cu fructe, 1957	olaj, vászon	ulei pe pânză	47x62 cm
55	Nagy Oszkár	(1893–1965)	Felsőbányai kapu, 1930 körül	Poartă din Baia Sprie, 1930 körül	olaj, vászon	ulei pe pânză	80,5x101 cm
56	Nagy Oszkár	(1883–1965)	Műterembelső	Interior de atelier	olaj, vászon	ulei, pânză,	58x78,5 cm
57	Nagy Oszkár	(1883–1965)	Parkban, 1928 k.	În Parc, 1928	olaj, rétegelt lemez	ulei pe strat de lemn	62,5 x 51 cm
58	Nagy Oszkár	(1883–1965)	Felsőbánya	Felsőbánya	olaj, karton	ulei pe carton	46x32 cm
59	Nagy Oszkár	(1893–1965)	Fák	Copaci	olaj, fa	ulei pe lemn	49x62 cm
60	Nyilasy Sándor	(1873–1934)	Aralás után	După seceriş	olaj, vászon	ulei pe pânză	83x68 cm
61	Olejnik Janka	(1887–1954)	Balcic, 1936	Balcic, 1936	olaj, vászon	ulei pe pânză	80x60 cm
62	Olvashatatlan szignó, lengyel festő		Utca részlet hátterben a Kereszthegygyel, 1943	Stradă, în fundal cu Dealul Crucii, 1943	olaj, vászon	ulei pe pânză	50x70 cm
63	P. Kováts Ferenc	(1911–1983)	Cigány udvar	Curtea țigănilor	olaj, vászon	ulei pe pânză	60x75 cm
64	P. Kováts Ferenc	(1911–1983)	Híd a Zazaron	Pod peste Zazar	olaj, vászon	ulei pe pânză	48/5,5x60,5 cm
65	Paál Albert	(1895–1968)	Erdőbelső, 1922	În pădure, 1922	olaj, vászon	ulei pe pânză	80x100 cm,
66	Paál Albert	(1895–1968)	Hídon, 1919	Pe pod, 1919	olaj, karton	ulei pe carton	48x59 cm
67	Paál Albert	(1895–1968)	Pásztor fiú, 1919	Micul păstor, 1919	olaj, karton	ulei pe carton	43x35 cm
68	Paál Albert	(1895–1968)	Udvarbelső 1926	Curte 1926	olaj, vászon	ulei pe pânză	66x63 cm
69	Pálinkás Sándor		Nagybányai utcarészlet, 1937	Stradă din Baia Mare, 1937	olaj, karton	ulei pe carton	30x42 cm
70	Perlrott Csaba Vilmos	(1880–1955)	Fürdés után, 1930 körül	După baie, în jurul anului 1930	olaj, vászon	ulei pe pânză	92x74 cm
71	Pirk János	(1903–1989)	Őszi ásás	Săpat de toamnă	olaj, vászon	ulei pe pânză	103x56 cm
72	Stückgold, Stanislas	(1868–1933)	Holdkörös, 1913	Lunatică, 1913	olaj, vászon	ulei pe pânză	120x95 cm
73	Stückgold, Stanislas	(1868–1933)	A nagybányai református templom, 1908	Biserica reformată din Baia Mare, 1908	olaj, vászon	ulei pe pânză	66,5x55,5 cm
74	Stückgold, Stanislas	(1868–1933)	Nagymama unokájával	Bunica și nepotul	olaj, vászon	ulei pe pânză	70x60 cm
75	Stückgold, Stanislas	(1868–1933)	Fürdőzők 1912	La scăldat 1912	olaj, vászon	ulei pe pânză	80x101 cm
76	Stückgold, Stanislas	(1868–1933)	Őnarckép, 1908	Autoportret, 1908	olaj, vászon	ulei pe pânză	61x41 cm
77	Szobotka Imre	(1890–1961)	Tavaszi hangulat	Atmosferă de primăvară	olaj, vászon	ulei pe pânză	90x70 cm
78	Szobotka Imre	(1890–1961)	Íllatás	La adăpat	olaj, vászon	ulei pe pânză	90x100 cm
79	Sztelek Norbert	(1884–1956)	Nagybányai látkép, 1938	Peisaj băimărean, 1938	pasztell, papír	pastel pe hartie	30x35,5 cm
80	Tagyosi Rátz Péter	(1879–1945)	Antik romok az Adrián, 1907	Ruine antice de la Marea Adriatică, 1907	olaj, vászon	ulei pe pânză	80,5x100,5 cm
81	Thorma János	(1870–1937)	Dióne és Zeusz	Diona și Zeus	olaj, karton	ulei pe carton	58 x 67,5 cm
82	Thorma János	(1870–1937)	Mulatkozó társaság	Grup vesel	olaj, vászon	ulei pe pânză	72,5x100 cm
83	Tóth Gyula	(1891–1970)	Bad Ischl	Bad Ischl	olaj, vászon	ulei pe pânză	56x44,3 cm

Address: Str. Gina Patrichi, nr. 8, 010449, Sector 1, Bucharest, Romania
Phone: +40 21 3170090, Fax: +40 21 3170088
bumkk@bumkk.ro
www.ccu.ro, www.balassi-intezet.hu

Expoziția:

**Budapesta – BAI A MARE – București
Budapest – NAGYBÁN YA – Bukarest**

**Desen și grafică din tabăra de creație băimăreană
Rajz és grafika a nagybányai művésztelepről.**

**Joi, 4 octombrie, 18:00, 2012 - Joi, 18 octombrie 17:00, 2012.
2012. október 4, csütörtök 18 óra – 2012. Október 18. 17 óra**

Program:

Luni - Joi: 10:00 - 17:00
Vineri: 10:00 - 14:00
Sâmbătă - Duminică: Închis

Látogatási idő

hétfőtől – csütörtökig: 10:00 - 17:00
péntek: 10:00 - 14:00
szombat – vasárnap: zárva.

Expoziția de desen și grafică organizată la Institutul Maghiar prezintă arta băimăreană dintr-o perspectivă mai puțin cunoscută.

În general la expoziții, muzee sau în galerii putem admira picturi aparținând școlii de la Baia Mare, această expoziție însă ilustrează faptul că la școala de pictură și în tabăra de artiști desenul și grafica au avut un rol important. Mari maeștri au creat cu plăcere lucrări grafice, în tabăra artiștilor pe lângă studii și schițe s-au creat gravuri cu acvaforte, linogravuri și litografii. Lucrările grafice create de Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly, Jándi Dávid, Mund Hugó, Pirk János sunt echivalente ca valoare cu picturile lor, o colecție importantă a acestor lucrări mai puțin cunoscute din creația școlii băimărene aflându-se la MissionArt Galéria, care ne pune la dispoziție materialul acestei expoziții.

A Magyar Intézetben rendezett rajz és grafikai kiállítás egy kevésbé ismert oldaláról mutatja a nagybányai művészetet. A kiállításokon, múzeumokban, vagy a műkereskedelemben általában nagybányai festményeket láthatunk, e kiállítás jól illusztrálja, hogy a festőiskolában és a művésztelepen fontos szerep jutott a rajznak és a grafikának is. Kiemelkedő mesterek is szívesen foglalkoztak grafikával, a stúdiómk és képi vázlatrajzok mellett rézkarcok, linóleum metszetek, litográfiák is készültek a telepen. Aba-Novák Vilmos, Patkó Károly, Jándi Dávid, Mund Hugó, Pirk János grafikai munkássága festészetükkel egyenértékű, a MissionArt Galéria jelentős gyűjteményt hozott létre a nagybányai művészet e kevésbé ismert területéről, melyek egy részét intézetünk rendelkezésére bocsátotta e kiállítás céljából.

